

Juny del 29

Dedicat a les pioneres que ens han aplanat el camí

La Mariona està impacient. Té els petits ulls foscos i vius clavats a les andanes. L'estació de tren de Reus és plena de gent atrafegada. El rellotge marca les 12.45 i el xiulet dona la sortida a una *Babcok & Wilcox* cap al sud; comença un soroll harmònic del moviment del tren que, a poc a poc, s'allunya de l'estació deixant un núvol de record. El cap d'estació saluda atentament amb un moviment de cap una parella de mitjana edat que acaba d'arribar i s'ha entretingut apariant-se el barret i el guardapols color verd clar de la senyora, que li dona un toc d'elegància isofisticació.

Fa un dia assolellat, sense excessiva calor tot i que estem a finals de juny, arriba una mica de brisa, es respira ambient festiu sense haver-hi cap evidència de festa a l'estació, només uns viatgers joves que porten bicicletes, segurament per participar al velòdrom dels *sprints* i la carrera a l'americana amb els substanciosos premis en metàl·lic. Molta gent deu venir convidada a participar dels actes festius de la ciutat, a gaudir de l'esmerçat assortiment de gelats, orxates i granissats de maduixes, sense oblidar els concerts vermut amb el QuartetGiró.

La Mariona no s'ha mogut gens. Té els peus junts, les sabates clares de taló amb dos botons de nacre a cada costat estan ben clavades al terra. És molt elegant, una noia distingida, jove i vestida a l'última, té un bon repertori de vestits seguint les revistes de París per a la temporada que comença i pels esdeveniments importants; el que porta avui l'afavoreix molt: color crema, tacte sedós, faldilla sota genoll molt prisada, una peça per sota el maluc que fa un frunzit tancat al costat dret fent una bonica llassada, i la part de dalt, fluixa, amb coll barca i màniga vaporosa; un bonic casquet no ens deix veure tot el preciós cabell negre, acabat d'ondular a la perruqueria del carrer Llovera amb garantia de 6 mesos d'ondes permanents. Mentre espera, els dits llargs i fins juguen amb el collaret de vidres de colors suaus, i s'enreden fent un soroll que recorda les copes de xampany al xocar. Mentrestant, per dintre, taral·leja les cançons de moda que últimament escolta a la ràdio, el millor obsequi pel seu 21 aniversari, un aparell de Ràdio Philips, que ella tant mirava cada vegada que passava pel carrer Monterols i la captivava l'aparador de la casa Lozano amb el cartellet "directamente a la corriente. 325pesetas".

Un so llunyà la desperta del seu encantament, gira la mirada cap a la dreta i es posa de puntetes com si així pogués divisar millor el tren; de moment és lluny, però una nuvolada al cel blau i net anuncia que s'està acostant. Està il·lusionada per la visita, excitada per tot el que representa. Són molts esdeveniments en pocs dies. Sí que és cert que Reus està en vigílies de festa i tot és més alegre i festiu. A banda de tots els espectacles i àpats molt elaborats que per sí sols ja fan viure un moment especial, també tenen el casament de l'Antoni Julivert, procedent del Vendrell, establert a Reus portant la Nueva Hidráulica Reusensei amic de la seva família, amb la Nativitat Casagualda Plana, d'Alforja, que serà a l'ermita de la Misericòrdia, amb molts convidats, iaixò també aixeca molt interès; però si hi ha un motiu realment excitant, és la

conversa que tindrà amb les dones que està esperant perquè poden fer canviar la seva vida.

Un batec més fort al cor, torna a sentir el soroll de la locomotora més a prop, està a punt de començar una nova etapa a la seva vida; si més no, aquest serà el moment de prendre decisions i crucial pels efectes que tindrà. La Mariona espera la Maria, germana del nuvi, i la Pilar, amiga del nuvi. Dues dones que li portaran notícies i l'evidència; de fet elles són la notícia viva en un món on les dones s'estan obrint pas. La prova és que són dues dones que viatgen soles, i ho fan no quan volen sinó quan poden, per motius de feina, igual que els homes. La Maria és professora d'esperanto, articulista a la premsa local i secretària del patronat de la Biblioteca Popular del Vendrell; la Pilar ha guanyat la plaça de bibliotecària a la mateixa biblioteca. Vides compromeses amb el que volen fer, per dret, amb la seva vida; la contra és la renúncia a la vida tradicional de matrimoni i fills. S'ha de triar. No hi ha molts homes que entenguin aquest tipus de dona; alguns creuen que aquestes dones poden fer ombra.

La Mariona, juntament amb el seu pare, ha triat allotjament per a les amigues que estan a punt d'arribar. Elles van decidir allotjar-se a un hotel a Reus per poder aprofitar el temps segons la seva conveniència, es podien allotjar a casa del nuvi o a casa de la núvia, però van optar pel Gran Hotel Londresa la cèntrica Plaça Prim, amb habitacions confortables i amb bany i dutxa d'aigua calenta i freda. Això és la modernitat, serveis de finals dels anys 20. La Maria i la Pilar volen aprofitar per fer algunes compres, Reus és molt comercial, i saben on anar. La Mariona les vol convidar a dinar un cobert selecte, de 5 pessetes, al Cafè Parísper poder parlar. En aquesta Festa Major de 1929 hi ha actes programats del gust de lestres.

Ara sí que la Mariona avança cap a l'andana; el xiulet anuncia l'arribada d'un tren, una locomotora Hartman, compassant el ritme i el soroll amb uns núvols que ballen al compàs del vent. Molta gent s'acosta per donar la benvinguda a amics i parents, amb cares alegres i irradiant felicitat. La Mariona aixeca la mirada i veu el rellotge de refiló, les 13.05. El tren para. Moltes veus parlen alhora, s'obren les portes, una última descàrrega de fum per testimoniar el pas del ferrocarril per Reus. Aquí i ara.

Baixen homes i dones molt ben vestits de primera classe, barrets i casquets elegants de molts colors desfilen per l'andana; mossos que carreguen paquets i maletes als carretons; homes i dones amb roba menys aparent i mocadors de farcells desfilen per l'altre costat de l'andana, i alguna criatura amb els ulls ben oberts per no perdre's el variat espectacle humà. Entre tota la gent, dues dones força carregades. La Maria, elegància i discreció, vestit coll rodó, fluix fins sota el malucambunabandadelmateixestampatdeblaus, verdsicolorcrema,

que separa la faldilla llarga fins a mitja cama; sabates clares amb botó i casquet del mateix color; collaret, arracades i braçalet de perles. Bossa de mà. La Pilar és més jove i representa l'austeritat, vestit fluix blau marí amb coll blanc, guants, sabates fosques, mitges, rellotge d'agulla al pit i barret blau marí. Dues dones adultes, decidides, contra corrent, sense marit ni fills, amb una vida ben diferent del que s'esperava d'elles com a dones. La Mariona espera amb ànsia que la Pilar li expliqui la seva experiència tant a l'Escola Superior de Bibliotecàries com a la vida laboral. La Mariona té inquietuds, ha seguit la figura de Carme Karr a través de *Feminal*, i a l'Exposició Universal de Barcelona, inaugurada fa un mes aproximadament, on dirigeix el Pavelló de la Donai mostra la feina de dones d'arreu de l'Estat per desmuntar prejudicis, reclamant sempre el dret a la instrucció, el dret de les dones soles a ser autònomes i a tenir un paper dintre la societat. La Mariona vol participar d'aquest moment tan "efervescent" i, aprofitant el seu interès per la literatura i per l'estudi del francès, podria formar-se i entrar a formar part d'aquest grup de dones modernes.

La Pilar li explicarà que entrar al cos de bibliotecàries és entrar en un cos d'elit amb una formació extraordinària; les joves reben una formació generalista i humanista, han de conèixer llengües clàssiques i modernes, traduir de l'anglès o l'alemany, tenir coneixements científics i tècnics poc habituals en la formació de les dones; han de ser exemplars en tot, en formació cívica, social, intel·lectual, en el comportament, en l'educació física i higiènica. Un cop acabats els estudis i passada la prova de revàlida obtenen un lloc de treball a les Biblioteques Populars, les alumnes millor classificades ocupen la plaça de directora, mentre que les altres ocupen el lloc d'auxiliar. El sou de les primeres bibliotecàries era de 1.000 pessetes anuals. Aquestes primeres generacions de bibliotecàries tenien molt prestigi professional, fins i tot internacionalment; eren 15 alumnes per classe i un claustre de professorat on hi havia el millor de la intel·lectualitat catalana del moment: Pompeu Fabra, Carles Riba, Joaquim Folch i Torres... Eugeni d'Ors, el primer director. La primera promoció de bibliotecàries va sortir l'any 1918, ja han passat 11 anys desd'aleshores.

La Pilar té un horari de gran dedicació, tots els dies de la setmana, diumenges al matí i alguns festius. Però no ens enganyem, aparentment és un gran pas endavant per a les dones, tant per l'altíssim nivell formatiu com per l'accés a la vida laboral i a l'autonomia social i personal. Per què l'escola de bibliotecàries és només per a dones? Quant hauria de cobrar un home per la mateixa feina amb aquesta formació i exigència laboral? Un home hauria de triar entre vida familiar i laboral? Està clar que no. La Pilar tenia clar que la seva formació no es corresponia amb el sou, però va decidir exercir la professió i donar sentit a la formació rebuda. Tota aquesta informació serà decisiva per a la Mariona; darrere aquell aspecte impecable, que no és cap frivolitat, hi ha una dona que no accepta un destí escrit pels fets i deserdona. Peraixò no és casualitat que

espero, personalment, les dues convidades amb tant neguit. La Mariona fa anys que va aprendre que als diaris hi havia temes de conversa i controvèrsia d'homes, i des de jove intentava llegir els diaris que deixava el pare per la casa. La mare li havia dit que no calia que llegís coses d'homes, però en canvi podia llegir certes novel·les i revistes femenines; i una d'aquelles revistes femenines, *Feminal*, li va obrir els ulls, i així va conèixer les lluites i demandes de dones que ja s'organitzaven. Com més llegia més sola se sentia, les seves amigues seguien els dictats naturals de la vida social i no tenien interessos comuns, el seu entorn no podia o no volia oferir-li altres opcions de vida, i l'única opció que ara contempla és marxar a la ciutat, necessita l'empenta que no troba enlloc. És per això que el soroll del tren arribant a l'estació ha fet que el cor bategui més fort; en aquest tren arriba la possible resposta als seus desitjos i, potser, l'empenta que necessita. Sigui quina sigui la decisió, és conscient que haurà d'assumir les conseqüències que comporti.

La Mariona s'acosta cap a les convidades que acaben de baixar del tren, se saluden molt afectuosament. Feia tants dies que la Mariona esperava aquest moment! La Maria elogia l'aspecte moderníssim i elegant de la Mariona i el toc "Chanel" del collaret; sembla treta de la revista *Modes et travaux*. Un mosso d'uns 14 anys, blanquet de cara amb ulls i cabells foscos, les acompanya amb el carretó i les bosses de viatge. S'intercanvien paraules amables sobre el viatge, el bon temps i l'ambient doblement festiu pel casament i la festa major. Es dirigeixen cap a un taxi que les està esperant per anar cap al Gran Hotel Londres. Carreguen les pesades bosses de viatge, la Mariona les veu plenes d'il·lusions i futur, en realitat plenes de roba, barrets, sabates i tot el necessari per passar uns dies fora de casa. Les tres dones, cadascuna amb la seva realitat i amb la seva elecció, marxen en un taxi Chrysler negre, on repassaran el programa d'actes que han organitzat, en el qual s'ha d'incloure una visita al Bar Mundial a degustar la cervesa Liebfrauende Munich, que a la Maria li encanta. El diari *Las Circunstancias* farà ressenyes dels actes de la Festa Major, segurament comentarà el casament de l'Antoni Julivert i la Nati Casagualda, les forasteres aprofitaran la visita a Reus i la Mariona haurà de prendre la decisió de la seva vida. El taxi s'atura a la porta de l'hotel, les tres dones baixen. Serà un gran moment.